

ACTA IURIDICA LEBUSANA VOL. 30

pod redakcją
Macieja Małolepszego i Agnieszki Kani-Chramęgi

REFORMA prawa karnego

Wybrane zagadnienia na tle ustawy zmieniającej
Kodeks karny z dnia 7 lipca 2022 r.

Uniwersytet Zielonogórski

Reforma prawa karnego

Wybrane zagadnienia na tle ustawy zmieniającej
Kodeks karny z dnia 7 lipca 2022 r.

ACTA IURIDICA LEBUSANA VOL. 30

Reforma prawa karnego

Wybrane zagadnienia na tle ustawy zmieniającej

Kodeks karny z dnia 7 lipca 2022 r.

POD REDAKCJĄ

Macieja Małolepszego i Agnieszki Kani-Chramęgi

RADA WYDAWNICZA

Andrzej Pieczyński (*przewodniczący*), Andrzej Bisztyga, Bogumiła Burda,
Eugene Feldshtein, Beata Gabryś, Magdalena Gibas-Dorna, Jacek Korentz,
Tatiana Rongińska, Franciszek Runiec (*sekretarz*)

RECENZJE

Elżbieta Hryniewicz-Lach

REDAKCJA

Ewa Popiłka

REDAKCJA TECHNICZNA

Agnieszka Gruszka

PROJEKT OKŁADKI

Marta Surudo

© Copyright by Uniwersytet Zielonogórski,
Zielona Góra 2023

ISBN 978-83-7842-527-4

https://doi.org/10.59444/2023MONredMal_Kan_SER_AIL

Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego
65-246 Zielona Góra, ul. Podgórna 50, tel. (68) 328 78 64
www.ow.uz.zgora.pl, e-mail: sekretariat@ow.uz.zgora.pl

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów	7
Wprowadzenie	9
OLAF WŁODKOWSKI	
W kierunku autorytarnego prawa karnego. Rozważania o nadużywaniu re- presji karnej na tle wybranych zmian wprowadzonych ustawą nowelizującą Kodeks karny z dnia 7 lipca 2022 r.	13
ALFRED STASZAK	
Środek karny degradacji po nowelizacji z 7 lipca 2022 r. – uwagi <i>de lege lata</i> i <i>de lege ferenda</i>	33
AGNIESZKA KANIA-CHRAMĘGA	
Represyjne kształtowanie polityki karnej – rzeczywistość czy iluzja? Roz- ważania na tle nowelizacji ogólnych dyrektyw sądowego wymiaru kary	47
MACIEJ MAŁOLEPSZY, BARTOSZ JAKIMIEC	
Nowelizacja art. 53 § 1 k.k. jako sygnał do zmiany filozofii karania	63
CEZARY KĄKOL	
Modyfikacja zakresu kryminalizacji uporczywego nękania i kradzieży tożsamości z art. 190a k.k.	77

Wykaz ważniejszych skrótów

Biul.SAKa	Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach
k.k.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, t.j. z dnia 28 kwietnia 2022 r., Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.
k.p.k.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j. z dnia 13 maja 2022 r., Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.
OSNKN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa
OSNwSK	Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A

Wprowadzenie

Publikacja prezentuje wyniki badań prowadzonych w Instytucie Nauk Prawnych Uniwersytetu Zielonogórskiego, w Katedrze Prawa Karnego i Postępowania Karnego.

Badania te, zapoczątkowane pod kierunkiem Pani Profesor Hanny Paluszkiewicz – Kierownika Katedry Prawa Karnego i Postępowania Karnego w latach 2014-2022, były poświęcone zmianom w prawie karnym *sensu largo* oraz praktycznej implementacji nowych bądź zmodyfikowanych przepisów¹. Kontynuację wspomnianych badań naukowych determinuje wciąż aktualne założenie, że ewolucja prawa karnego stanowi szczególny przejaw reakcji na istotne oraz złożone problemy społeczne. Wielopłaszczyznowe uwarunkowania stanowionych rozwiązań prawnokarnych utwierdzają w przekonaniu, że wraz z upływem czasu zachodzi potrzeba ich weryfikacji, a w konsekwencji konieczność zastanowienia się nad dotychczasową treścią nakazów, zakazów oraz środków reakcji prawnokarnej. Aktualizacja obowiązujących przepisów powinna więc stanowić ważki czynnik racjonalizujący istniejący system karania, sanujący uprzednio zdiagnozowane niedomagania. Natomiast nie sposób byłoby pominąć, iż zmiany prawa karnego mogą rodzić pewne, a dodatkowo nawet i w pełni uzasadnione obawy. Poza dyskusją pozostaje, iż o prestiżu prawa i funkcjonujących w jego ramach instytucjach decyduje ich sta-

---

¹ Zob. *Zmiany w prawie karnym materialnym i procesowym w latach 2013-2017*, red. H. Paluszkiewicz, Zielona Góra 2017; *Zmiany w prawie karnym materialnym i procesowym w latach 2013-2017*, red. H. Paluszkiewicz, Zielona Góra 2019; *Zmiany w prawie karnym materialnym i procesowym w latach 2013-2019. Zagadnienia wybrane. Tom III*, red. H. Paluszkiewicz, Zielona Góra 2020; *Zmiany w prawie karnym materialnym i procesowym w latach 2018-2021. Zagadnienia wybrane. Tom IV*, red. H. Paluszkiewicz, Zielona Góra 2021; *Zmiany w prawie karnym materialnym i procesowym w latach 2019-2022; Zagadnienia wybrane. Tom V*, red. H. Paluszkiewicz, Zielona Góra 2022.

bilność oraz pewność, których poszanowanie chroni w szczególności przed zbyt pochopnym „poprawianiem” obowiązującego ustawodawstwa i w rezultacie zapewnienia względnie trwałą praktykę stosowania prawa. Stąd też permanentne dążenie do „ulepszania” prawa karnego, rzekome dostosowywanie go do zmieniającej się rzeczywistości, które – nierzadko w imię imperialnej ambicji projektodawców – następuje z jednoczesnym pominięciem wypracowanych standardów stanowienia regulacji normatywnych w demokratycznym państwie prawnym, nie może zasługiwać na akceptację.

Zestawiając powyższe uwagi z nad wyraz często wprowadzanymi zmianami do rodzimych przepisów prawno-karnych, można już *prima facie* odnieść wrażenie, że poszanowanie waloru trwałości prawa karnego pozostaje poza uwagą ustawodawcy. Co więcej, wydaje się, iż tak naprawdę w odniesieniu do Kodeksu karnego z 1997 r. nigdy nie przestrzegano zasady, że stabilność systemu prawa jest jego podstawową wartością. Historia obowiązywania tej kodyfikacji karnej to w istocie nic innego, jak nieprzerwany konflikt pomiędzy postulatyczną stałością i niezmiennością a dokonującą się, nieustanną modyfikacją jej przepisów. Kolejne zaś nowelizacje Kodeksu karnego z 1997 r. wzbudzały – przede wszystkim w ostatnich kilku latach – liczne zastrzeżenia. Za szczególnie niepokojące należy ocenić te z nich, które nierzadko były i są dalej stymulowane jedynie ogólnymi stwierdzeniami o wprost niemożliwej do zidentyfikowania, a zarazem trudnej do zaaprobowania proweniencji. Przykładem tego rodzaju propozycji legislacyjnej pozostaje niezwykle kontrowersyjna nowelizacja Kodeksu karnego z dnia 7 lipca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 2600 ze zm.), która – prowokując po raz kolejny do dyskusji nad celem oraz sensem zmienianych przepisów prawno-karnych – stanowiła bezpośrednią inspirację do przygotowania niniejszego opracowania.

W przekazanej do rąk Czytelników publikacji wszyscy Autorzy zajęli jednoznacznie krytyczne stanowisko wobec wprowadzonych na jej mocy zmian do Kodeksu karnego. Zgodnie zaprezentowano pogląd, iż fundamentem współczesnego prawa karnego nie powinien być zwłaszcza populizm penalny i powiązane z nim integralnie radykalne zwiększenie represji, a także programowe ignorowanie standardów konstytucyjnych i ponadnarodowych, skutkujące nonszalanckim kreowaniem rozwiązań, które finalnie cofają rozwój rodzimego prawa karnego o ponad pół wieku. Sprzeciwiając się arbitralnemu postrzeganiu problematyki przestępczości oraz karania, przypomniano, iż represyjnie modelowana polityka kryminalna jest typowym narzędziem ustawodawstw autorytarnych, w których nie ma miejsca na poszanowanie podstawowych praw jednostki. W wyrażonej obawie przed niechcynym podążaniem w tak niebezpiecznym kierunku, nie zgodzono się ze wszechmiar niezrozumiałym stwierdzeniem twórców analizowanej nowelizacji, iż jest ona rzekomym przejawem „nowoczesnej” polityki karnej, wzmacniającej „faktyczny poziom ochrony bezpieczeństwa obywateli”. Forsując pogląd, iż prawo karne stanowi

niezawodne remedium na wszelkie bolączki, twórcy nowelizacji zbagatelizowali bowiem wręcz oczywistą prawidłowość, iż jego rola w procesie kształtowania stosunków społecznych jest z natury ograniczona. Prawa karnego nie można traktować jako podstawowego regulatora życia społecznego, gdyż w przeciwnym razie stanie się ono narzędziem wprost trywialnym, pomimo *in genere* niekwestionowanej drastyczności przynależnych mu środków oddziaływania. Jego instrumentalizacja, którą niewątpliwie wspiera zaostrzenie represji, zbędna kazuistyka oraz jak najdalej idąca potrzeba ograniczenia sędziowskiej dyskrecjonalności, okazuje się – jak zresztą uczy historia – przykładem działań czysto pozorowanych, niemających tak naprawdę nic wspólnego ze standardami racjonalnie prowadzonej polityki kryminalnej w państwie.

Demaskując argumentacyjną manipulację, jaką posłużyli się twórcy nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 7 lipca 2022 r., Autorzy poszczególnych artykułów, zawartych w monografii, zwrócili uwagę na ogólną szkodliwość zarządzania poprzez represję. Egzemplifikacyjnie, a jednocześnie merytorycznie wartościowo, starano się wykazać, iż tak niepokojąca tendencja w rozwoju współczesnego prawa karnego przejawia się nie tylko w bezrefleksyjnym odejściu od pierwotnych założeń aksjologicznych i polityczno-kryminalnych Kodeksu karnego z 1997 r., w nieprze-myślanej modyfikacji katalogu środków reakcji prawnokarnej oraz ustawowych wskazań sądowego wymiaru kary, w nieracjonalnej konstrukcji przepisów typizujących, a ponadto w trudnej do zaakceptowania kreacji nowych schematów ustawowych zagrożeń karą.

Warto też podkreślić, że w przygotowanych artykułach nie poprzestano tylko na prostych słowach negacji pod adresem przyszłych rozwiązań, ale dodatkowo podjęto się próby ukazania kierunków, służących wypracowaniu swoistych „standardów” dla ewentualnego funkcjonowania prawa karnego w warunkach państwa autorytarne. Oparcie się na nich powinno prowadzić do ograniczenia, a nawet wyłączenia obowiązywania – *de facto* niekonstytucyjnych – regulacji w praktyce. Szczególną rolę w tym zakresie Autorzy powierzyli konstytucyjnej aksjologii, której oddziaływanie może bezspornie wpłynąć na dalsze losy wynaturzonych, nadmiernie represyjnych przepisów Kodeksu karnego.

Publikacja jest kierowana do przedstawicieli doktryny oraz praktyki. Autorzy wyrażają nadzieję, że ich opracowania będą nie tylko apelem przeciwko destrukcji prawa karnego, ale ponadto skłonią do dalszych refleksji nad problematycznymi zmianami w jego obszarze.

*dr hab. Maciej Matolepszy, prof. UZ i EUV
dr Agnieszka Kania-Chramega*

Zielona Góra, 2 października 2023 r.